

UJ KELELT

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

A zsidók állampolgársága

A zsidók állampolgárságának rendezéséről a kormány törvényjavaslatot készít és ezt rövidesen a törvényhozás elé terjeszti. Ennyit jelentenek Bukarestből. Egy pár szó az egész, pedig valami nagy demokratikus megmozdulás érződik ki a jelentésből és talán kiadósabb is lehetne. Hiszen az is lehetséges: a kormány úgy nézi ezt a kérdést, mint olyan adósságot, amely már régen esedékes és erről aztán igazán nem kell többet mondani, csak ennyit: fizetek. Csak hogy még így is tulsokat takar el a szükségesség, mert a mai Romániában kétféle tartozást kell lerónia a demokráciának. Az ökirályságheli zsidóságnak más a követelése, mint az erdélyinek. Miután a lakónikus jelentés a törvénytervezetnek sem terjedelméről, sem irányáról nem nyújt felvilágosítást, a következő kérdések merülnek fel: részleges rendezésről van szó, vagy általánosról? Olyan jogokat akar törvénybe iktatni a kormány, amelyek már megvannak vagy olyanokat, amelyek még nincsenek meg?

Mert a helyzet ez: az erdélyi zsidóság állampolgársága nem kíván törvényhozási rendezést. Az erdélyi zsidók teljesjogi állampolgárok az emancipációs törvény alapján, amely érvényben van, mint minden alaptörvénye a régi magyar királyságnak. De ha nem volna is ilyen törvény, a jogokat még akkor sem lehetne kétségbevonni, mert a gyulafehérvári deklaráción kívül a békeszerződés is biztosítja a jogegyenlőséget, anélkül, hogy nemzet és felekezet között különbséget tenné. Ugyanazt tette a decret lege is. Az erdélyi zsidóság állampolgári jogainak elismerése tehát semmiesetre sem tekinthető olyan törvényhozási intézkedésnek, amely haladást jelent és nem sokkal többet jelent, mint mikor egy égő lámpán a kacsozt feljebb csavarják, ami körülbelül félszáz évvel ezelőtt történt, mert hiszen a lámpa ugyanis ég.

A régi zsidóságnak más az állapota. Az a háború kitöréséig nem élvezte a demokratikus jogegyenlőséget. Amikor az új szellem széles körű terjedésével indította meg a jogról való felvilágosítást, a zsidóknak az az állapota, amely a jogonívültség állapotához hasonlít, szemmel láthatóan lecsúszott. A közszellem megelőzte a törvényhozást és jövételt sok igazságtalanságot, amelyet elfogult generációkól keltett a háború nemzedéke. Kétségtelen, hogy a törvény nem maradhat el a közszellem mögött és ha annak a lelkiismerete egy évi, hogy a jogokat ki kell terjeszteni a lakosság minden rétegére, akkor a törvényhozás nem tehet egyebet, mint tovább haladni azon az úton, amelyet az egészséges közszellem megegyezett. És ha ezen az úton talál olyan munkás és az állam érdekeit hiven szolgáló réteget, amely az állampolgár jogaitól még semmitse vagy csak nagyon keveset kapott, akkor az a kötelessége, hogy az európai értelemben vett egyenlőséget ezzel a réteggel szemben is érvényesítse.

Lényegében tehát egy áll a dolog, hogy ebben az esetben a rendezés valóban jogkiterjesztést jelent, ha a régi zsidóságra vonatkozik, de az erdélyi zsidóságra vonatkozóan legfeljebb csak a már meglévő jogok konszerválását jelenti, ami a kiterjesztés és gyarapítás fogalmával épenséggel nem azonos. A zsidók állampolgárságának a rendezését annál fogva, ami a megunk szempontjából sem haladásnak, sem vivmányának nem tekinthetjük és ha a régi jogok elismerése nem is egészen értéktelen, akkor mégis fölösleges, sőt néha veszedelmes lehet. Fölösleges akkor, mikor azok alaptör-

vényben gyökereznek, mint a csatolt területek zsidóságának egyenjogúsága. Veszedelmes pedig akkor, mikor egyféle rendezéssel boldogítanak két kategóriát, amelyek közül az egyik törvény szerint már bírta a polgárok jogait, a másik ellenben nem bírta még ezeket a jogokat, vagy ha élhetett is velük, a közszellem túrtalmának alapján élhetett velük, de nem a törvény alapján is. Már most: ennek a kategóriának lehet sok, vagy lehet kevés is az állampolgári jogok törvénybeiktatása, de mindenesetre haladást jelent az eddigi állapottal szemben. Mig ellenben a másik kategória a régi állapothoz való lerögzítés áldásában részesül, mikor csak annyit kap, mint amennyivel már addig is bírt.

Már pedig az erdélyi zsidóság semmitse kap, ha a beígért törvényhozási rendezés csak az állampolgárságra vonatkozik. Különösen akkor nem, ha ezt a régi fellegásban, az ugynevezett liberális irányzatok szellemében akarja rendezni a román kormány. Ezek a liberális emancipációk nem őszinték, nem gyökeresek és a főhibájuk az, hogy a felekezet szempont-

jai dominálnak bennök. Valamely nemzetet nem nemzeti, hanem felekezeti individualitásában egyenjogusítottak. A zsidó vallást követő magyar, német vagy francia állampolgárokat emancipálta a liberális irányzat, de nem a magyar, német vagy francia állampolgárság kötelekében élő zsidó nemzetet. Hát hiszen akkor ez is haladást jelentett. De ma már egy lépéssel odább tartunk. A zsidó vallásban élő ilyen, vagy olyan állampolgárok a zsidó nemzet fiainak érzik magukat és az egyenjogusításnak akkor van értéke, ha a nemzeti jogok egyenlősítésének elvén épül fel. Az erdélyi zsidóság jogainak ilyen irányában való törvényes elismerését várja.

Hiszen lehet, hogy a kormány ezt célozza a bejelentett törvényjavaslattal. De a pesszimizmusunkat még ez a feltevés sem fojthatja el. Mert ilyen messzire kiható akciót nem lehet megindítani a logikább érdekelt tényezők megkérdezése nélkül. Nekünk pedig nincsen tudomásunk róla, hogy a kormány ezt a politikai óvatosságot ebben az esetben szem előtt tartotta volna.

A parasztpárt kleroszakolja a demokratikus választójogot

A parlament keddi és szerdai ülése — Argetoianu bocsánatot kért a parasztpárttól — Hírek Groza lemondásáról

Azok a kijelentések, melyeket Averescu miniszterelnök a kormánytérleten tett és amelyekben bejelentette, hogy a liberálisok akcióját, melyet egyszerűen "sztrájk"-nak nevezett, minden rendelkezésére álló eszközzel le fogja törni, még jobban kiélezte a kormány és a liberális párt között fennálló ellenséges viszonyt. "Ha a munkásság sztrájkját — mondotta a miniszterelnök — sikerült letörni, le fogjuk törni az előkelőbb körökből származó sztrájkolókat is." A "Viitorul" hosszabb cikkben válaszal Averescunak és többek között a következőket írja:

— A liberális képviselők nem azért vonultak ki a resicai parlamentből, hogy tüntessenek a rend ellen, hanem azért, hogy tiltakozzanak a törvénytelenségek és erköletlenségek ellen, melyeket a kormány a korrupt többség oltalma alatt és a kormánytérleten a büncs kormány segítségével elkövettek. Ami a miniszterelnök fenyegetését illeti, az tisztán és egyszerűen neveléses.

A parlament keddi ülése

A politikai élet legjelentősebb eseménye a parlament első érdemleges ülése volt, amelyen megválasztották az új elnökséget és amelyen a parasztpárt megtette nagy érdeklődéssel várt deklarációját. A parasztpárt taktikus visszatérést a parlamenti munkába az összes szinten demokrata politikai körök megalapozásával vették tudomásul. A visszatérés ténye azt igazolja, hogy

a parasztpárt az egyetlen komolyan számbavehető parlamenti csoport, amely demokratikus elviért lelkiismeretesen küzd

és megvalósításuk érdekében áldozatokat is kész hozni. Ennek a taktikai lépésnek közvetlen eredménye a demokratikus választójogi törvényjavaslat, melyet a kormány hamarosan a Ház elé terjeszt és az, hogy legkésőbb január 15-éig megszűntetik az ország különböző részeiben az ostromállapotot és cenzurát. A román belpolitika sivar tusakodásaiban csak személyi és hatalmi ambíciók hangoztatását hallottuk; a parasztpárt mostani magatartása vigasztaló

hatású a szélesebb körű választójog alapján összeülő jövő parlament munkájához.

A kamara ülést negyed négykor nyitotta meg Duiliu Zamfirescu. A házszabályok értelmében megválasztják az igazolóbizottságot, majd az elnök átadja helyét Daianu alelnöknek, aki elrendeli az elnökválasztást. A kormány tagjai közül Argetoianu, Cudaibu, Trancu Iasi, Goga és Serghie Nitza vannak jelen, a parasztpárt Madgearu kivételével teljes számban megjelent.

Az ellenzék nem vett részt a szavazásban s így a leadott 146 szavazat közül Duiliu Zamfirescu 144, Papacostea 1 és Misu Dumitrescu szintén 1 szavazatot kapott.

Duiliu Zamfirescu elfoglalván az elnöki széket, köszönetet mond a megnyilvánult bizalomért.

Felsorolja az elmúlt ülésszak megszavazott törvényeit, majd rátér a jelen ülésszak feladataira. Beszél külpolitikai kérdésekről is, végül az ellenzék távolmaradásáról és gyermekesnek mondja a távolmaradás indoklását. A mandátumot a képviselő nem gyakorolhatja távolléte által. Ezt belátták a parasztpártiak, akiket ezért üdvözöl.

Még van győződve, hogy az Averescukormány igazi munkája csak most kezdődik. Hangsúlyozza, hogy a parlament mostani feloszlása megsértene az ország alkotmányát.

Argetoianu bocsánatot kér

Nagy figyelem közepette Argetoianu belügyminiszter emelkedett székére, hogy bocsánatot kérjen azért a magatartásért, amelyet annak idején az ellenzék sértőnek talált.

Argetoianu mindenekelőtt a kormány nevében köszönetet mond a parasztpártnak visszatéréseért. A párt magatartása szép és hazafias. Beismeri, hogy hibázott, elragadtatta magát és sajnálja, hogy illetlen szavakat használt, amelyekért ez alkalmammal bocsánatot kér. Reméli, hogy a parlament összes tagjait át fogja hatni az ország súlyos helyzetének tudata. Bizalma van a mű iránt, melyet a parlament fog megvalósítani és szerezését kíván a munkához.

Dr. Lupu a parasztpárt nevében deklarációt olvas fel, melyben megindokolja a parlamentbe való visszatérését. A deklaráció annak a meg-

győződésnek ad kifejezést, hogy a jelenlegi parlamentet a megoldásra váró feladatok sürgős elintézése után feloszlatták és egybehívják az alkotmányozó ülést, melyre a választásokat semleges kormány alatt fogják megejteni.

— A parasztpárt kötelessége, — mondotta dr. Lupu — hogy a kulisszaintrikák kormányzati rendszere ellen küzdjön.

Kormányváltás az újabb választójog elbír megamissitandó a nemzet akarát,

mert az új kormány erőszakkal, korrupcióval dolgozna, hogy magának többséget teremtsen. A parasztpárt kitart követelése mellett, hogy az új választásokat semleges kormányra kell bízni.

— Tekintettel a kormányra a trónbeszédben vállalt kötelezettségére, hogy a választójogi törvényt sürgősen megszavaztatja és az ostromállapotot, cenzurát és egyéb kivételes intézkedéseket megszünteti, tekintettel továbbá arra, hogy a parasztpárt módjában van a kormányt az ígéretei betartására és azoknak az intézkedéseknek megtételére szorítani, amelyek biztosítják, hogy az új választásokat semleges kormány folytassa le, a parasztpárt elhatározta, hogy a parlamentbe visszatér. A párt ezután is teljesíteni fogja ellenzéki hivatását, fentartja akciósabadságát és minden erejével siettetni fogja az általános, egyenlő, titkos és kötelező választójogi törvény megalkotását. A párt nem vállal szolidaritást az Averescu-kormányal, együtt működéséről, fogyerbarátságáról szó sem lehet. A kormány elleni harcot a párt olyan határozottsággal fogja folytatni parlamenten kívül és belül egyaránt — mint eddig.

Mihalache egy újságíró előtt különben ugyancsak kijelentette, hogy a visszatérő tisztára a választói jog demokratikus módosításának kiterjesztésében érdekelt. Az „Adeverul” különben azt írja, hogy

Averescu az ígéretei teljesítésére írásbeli garanciát nyújtott a parasztpártnak.

A megegyezést a miniszterelnök fogalmazta és írta alá.

Csak természetes, hogy a liberális „Viitorul” a parasztpárt visszatérését más szempontból ítéli meg. „Boldogok vagyunk — írja a lap — mert így legalább teljesen tiszta a helyzet. A két demagóg párt összekötötte sorsát és közös is lesz a végük.

A szenátus ülése

A szenátus ülésén elnökké újra megválasztották Coanda tábornokot. Alelnökké Miro-

Gús-Chalav látomása, melyet látott a mákfejről. A mákfejnek pedig letörött volt a koronája, aminthogy írva van: „Leesett a mi fejünknek koronája”

Írta és a szatmári Debóra ünnepélyén felolvasta

Guskaľay János

Seb voltam én és égő daganat
Ki sajgón lüktet hónapok élébe.
S fájo fejem és fájo magamat
Belé hajtottam isten tenyerébe.

És vitt az isten engem fájo férget,
Tenyéren vitt, multban, jelenben körbe,
S hogy útjaink az Út végére értek
A Jägerhaus hegyén letett a földre
És nékem fájt a föld.

És szólott hozzám: Oh sebekbe tört
Ember-fia, így szól az ő-teremtő:
Multon keresztül és moston keresztül
E csúcson itt, látó szemedbe rezdül
A fátyolos jövendő,
Tekints körül s beszélj, — mit lát szemed,
S akarjad.

S én láttam azt, a föld hogy megremeg
S vajudó lábban méhiből kisarjad
A szent Titok — s magát megtárva hozza
Az ő-Logjobb, a minden rosszak Rossza:
Az Élet,

nescut 103, Tranovazkyt 100, Meitanit 88 Miháli Tivadart 76 és Romanecut 80 szavazattal választották meg.

Ezután Bujor a parasztpárt nevében felolvasta ugyanazt a deklarációt, mint Lupu a kamarában, mire Argelianu itt is bocsánatot kér a néhány hónappal ezelőtti történet incidensért.

Hírek Grosa Péter lemondásáról

A Damian távirati ügynökség jelentése szerint politikai körökben az a hír járja, hogy Grosa Péter erdélyi miniszter beadta lemondását. A lemondás oka állítólag az, hogy Antonescu igazságügyminiszter olyan bírákat nevezett ki Erdélybe, akiknek kinevezését Grosa és Goga miniszterek nem tartanak helyesnek. Grosa csak akkor hajlandó visszavonni lemondását, ha Antonescu a jövőben csak a viszonyokkal ismerős bírákat nevez ki Erdélybe.

A hír mindenesetre megerősítésre szorul, bár kétségtelen, hogy a kormány párt egy része már régebben elégedetlen az igazságügyminiszter bírói kinevezéseivel, a melyekről azt mondták, hogy rokoni és baráti kötelékek alapján történtek.

A kamara szerdai ülése

Zamfirescu elnök 3 óra 10 perckor nyitja meg a kamara ülését és bejelenti, hogy több képviselő mandátuma megüresedett. A prefektusokká kinevezett képviselők helyébe, a régi királyságheli választási eljárás szerint az utánuk következő legtöbb szavazatot nyert képviselőket nyilvánítja megválasztottaknak. Braiescu, akit kedden 66 szavazattal alelnökké választottak, megköszöni az iránta megnyilvánult bizalmat, de bejelenti, hogy az alelnöki tisztséget nem fogadja el.

Ezután a kamara az alelnök-választásra tért át. Az ellenzék Anghelcut jelöli, ezzel szemben a kormány jelöltjei Bobos bezarábai képviselő és Dajanu kolozsvári esperes. A választás folyik.

Stinnes kudarca

Berlin, november 30. Párisi jelentés szerint a „Petit Parisien” úgy van értesítve, hogy Stinnes akciója nem járt eredménnyel, mert nem akarta elfogadni az angol feltételeket. Angol pénzügyi körök ugyanis hajlandók lettek volna Németországnak kölcsönözni egymillió aranymárkát azzal a feltétellel, ha azt a német nagyzemek garantálnák bekebelezés útján, jövendelmük egy részének átengedése fejében.

És én mondottam: Oh, Uram, én félek,
Én félek műhelyedbe látni, s ime látok
Egy sarjadó, ígérkes virágot,
S én nem tudom, s én nem tudom,
Mi az, mit két szemem kinőni lát:
Életvirág, avagy Halálvirág,
E fülledt, sejtető uton.

S mondotta újra: Nézz, s akarj merőbben.

S láttam, hogy érik, zsendülő erőben.
Most még csak bimbó, zárt buroknak titka,
Most pattan, feslik, tárul, végre nyitva
A szent kehely, az Élet színes kelyhe.

Oh szent kehely, — könnyű pehely a selyme,
Kék szirmain fehér szegély ragyog,
S a zászlós szirmok lágy ölébe rejtve
Az Élet nő, az Élet mind nagyobb;
És most a szirmok halkán megremegnek,
És óh, fogantató szent borzolás,
Oh nyári est, te csókos és csodás:
Előtte áll az amuló szemeknek
Az érett magot.

És én mondottam: Oh Uram, de gazdag,
De szép, de nagy, de szent a műhelyed.
Ezt látok én: egy érett mákfejet.
Itt nőtt előttem, mint egy terhes lábzan
Teljesült ígéret.

És szól: Jól láttál, mert imé, megérett
Idő, s gyümölcs — és kedvem tel, hogy lássam.

Bethlen pártalakító tervének kudarca

A kisgazdapárt nem adja fel önállóságát — Bethlen nem vállalja a kormányelnökséget

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Budapest, nov. 29. Bethlen István miniszterelnök koncepciója: a magyar egységes párt nem sikerült. A kisgazdapárt, amely Bethlen terve szerint az egységes párt gerince lett volna, nem adja fel önállóságát. A kisgazdapárt ma este értekezletet tartott, amelyen Bethlen miniszterelnök is megjelent. Mayer János bejelentette, hogy Bethlen javaslatának három pontja közül a kisgazdapárt csak két pontot hajlandó elfogadni. Hozzájárul a miniszterelnök munkaprogramjához, hajlandó a nevére a „polgári” jelzővel kibővíteni, a harmadik pontot azonban nem fogadja el. Ez a harmadik pont azt követelné, hogy a párt adja fel önálló jellegét, oszlassa fel országos pártját és vidéki szervezeteit. Bethlen kijelentette, hogy ha a párt nem fogadja el mind a három pontot, kénytelen visszahívni miniszterelnöki megbízását. Ezután elhagyta az értekezletet.

Nagyatádi Szabó István szöveget fel azután és a párt önállóságának fentartása mellett foglalt állást:

— Vannak pártok, — mondotta — amelyek a drágaságért és a tisztviselők nyomoráért pártunkat akarják felelőssé teneni. Azzal rágalmaznak meg bennünket, hogy parasztdiktatúra törekvünk. A helyzet súlyos, erre hivatkoznak. En a saját elhatározásomból nem leszek a kabinat tagja. Szívesen látjuk pártunkban a magyar intelligenciát, pártunk élére állítjuk őket, de nem vállalkozunk arra, hogy mi jó fiúk módjára sarokba álljunk.

Hosszas vita után Hencz Károly indítványt fogadtak el, amely az erdélyi javaslatlalt szemben kimondja, hogy a párt szívesen látja mindazok csatlakozását, akik a kisgazdapárt és a miniszterelnök munkaprogramját elfogadják. Ez azt jelenti, azoknak, akik Bethlen programját elfogadják, tulajdonképpen a kisgazdapártba kell belépniük. Az értekezlet után Rubinek Gyula az újságíróknak kijelentette, a határozat szerint a 102 fős kisgazdapárt kész Bethlen háta mögé állni, csatlakozhatnak a disszidensek és a keresztény pártiak egy része is, de az egységes pártba belépni szándékozók nem kívánhatják tőlük, hogy feloszlassák pártjuk kereteit. Azt hiszi, ha Bethlen visszaadja megbízását, valószínűleg új megbízást kap a kormányzótól.

És szólott újra: Most emberszülötté
Az ősvihart parancsolt itt keresztül:
Markolja meg, gázoljon el fölötté,
Szakítsa ki tövestül és fejestül
És mint a kórót, úgy kergesse meg.

Vajjon széthullnak-e a mákszemek,
Amig egész a mákfej külső váza?

Mert ez a mákfej, Jiszaélnak háza,
És tépje már ki rettentő marok,
Kergessék, rázzák, verjék viharok:
Amig töretlen, főt a koronája,
Hiába úzi, tépi, boronálja,
Sodorja hátra és viszi előre:
Egyetlen mákszem el nem hull belőle.

De most halandó, koronáját törd le,
S így vidd elébök, bárhol is, ha élnek.
Fejed fölött csóvöld meg körbe-körbe
És így profétálj róla Jiszaélnak:
Ti hályogos szemek,
Egy mákszem is, havajjon megmaradhat?

És én éreztem belsőm, hogy remeg
És könnytöréssel hangját el szavamnak.

Oh én Uram, te örökéletű,
Mi vagyok én? Por, féreg és tetű,
S rángó belekkel, ime hozzád fájok.

Masaryk tiz pontja a világbékéről

Mit vár a cseh köztársaság elnöke Washingtontól

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Masaryk, a csészlavák köztársaság elnöke a newyorki „World” munkatársa előtt nyilatkozott a washingtoni konferenciáról.

— A világháború — mondotta Masaryk — meggyőzött bennünket arról, hogy az emberiség jóléte a munkától függ. Ami a washingtoni konferenciát illeti, a következő pontokban foglalhatom össze véleményemet:

1. Örvendetes tény, hogy Amerika államai Európa ügyeivel foglalkoznak. Harding elnök választása előtt az amerikaiak nem nagyon törődtek Európával, azt hozták fel mémentségükül, hogy nem ismerik az itteni viszonyokat és tudatlanul nem akarnak beavatkozni a dolgunkba. A világháború meggyőzte az amerikaiakat arról, hogy nem izolálhatják fölönk magukat. Amerika nagy hatással lesz Európára és minthogy területi aspirációi nincsenek, mindegyik állam szívesen lesz vele érintkezésben.

2. A washingtoni konferencia tárgyalási módja gyakorlati kell hogy legyen. A szentimentalizmustól tartózkodni kell. En ellensége vagyok a militarizmusnak és az imperializmusnak. Én nem vagyok híve annak a szentimentális pacifizmusnak sem, amelyet Angliában és Amerikában tapasztaltam. Az általános békét csak a józan, gyakorlatias szellem fogja meghozni.

3. A washingtoni konferenciának egyébként határozott feladata van: a középeurópai helyzet szanálása. Az a megkülönböztetés, amelyet addig a nagy és a kis népek között tettek, idejét múlt. A kis államok épen olyan jelentősek, mint a nagy államok. És különösen jelentősek azok az államok, amelyek Európa közepén fekszenek. Az összes európai országok jövője függ attól, hogy Középeurópa viszonyai hogyan alakulnak. A washingtoni konferencia ezeknek a viszonyoknak a feljavitására sokat lehet.

4. Középeurópa szanálása szoros összefüggésben van Oroszországgal, amelynek a problémája rövidesen új fázisba jut. Ez az ország előbb-utóbb konszolidálódni fog. És ezzel a konszolidált állammal az összes országok érintkezésbe fognak lépni.

5. Fontos feladata a konferenciának, hogy Németországot Franciaországgal szemben teljesen megagyugtassa. Nem szabad örökös rettegésben és titkos fegyveres készenlétben hagyni ezt a munkabíró államot. Az a három militarista nagyhatalom, amely a háború előtt a

békét veszélyeztette: Németország, Oroszország és az osztrák-magyar monarchia ma már nem agresszív tényező. Azok után, ami az utóbbi hat évben történt, az európai államoknak csak egy feladat marad: a kis és a nagy népek összebarátkozása.

6. Szükségessnek tartom, hogy az Amerikai Egyesült Államok és Angolország egyesüljenek és általában az összes angolul beszélő népek összefogjanak.

7. A Csendes Óceán és különösen Japán problémája már nehezebben oldható meg, mert itt a gazdasági defektusok és surlódások oka a túlnépesedés. Amerika, ahol aránylag kevés ember lakik, ezért van Japánnal szemben fölénnyben. Ezt a differenciát ki kellene egyenlíteni.

8. Ami most már a konferencia kitűzött célját: a leszerelést illeti, az csak *humánus* és *internacionális* politikával érhető el. Az agresszivitást be kell szüntetni és helyette a *kulturát* kell megerősíteni.

9. A konferenciának azzal is foglalkoznia kell, hogy határozatainak végrehajtására külön szervezet létesítsen-e, vagy pedig beolvadjon a Népek Szövetségébe. Én helytelennek tartanám, ha Amerika a Népek Szövetségéből kilépne. Azok a békeszerződések, amelyekre a világ nyugalomát építették, ha nem is hibátlanok, de alkalmasak az egyensúly fentartására. Alapjukon minden állam háborútanul dolgozhat. A hibák maguktól megjavulnak.

10. Végül foglalkoznia kell a konferenciának az általános pénzügyi helyzettel, amely mindjobban deformálódik és abnormissá válik. A valutaszpekuláció meg kell szűntetni, mert embertelenné tartom, hogy az erősek kizsákmányolják a gyengéket. És ezt a súlyos problémát nem filantropikus, hanem ökonomikus módszerrel kell megoldani.

— **Megtörtént az iparkamarai választás.** Az iparkamarai választás tegnap megtörtént. Reggel nyolc órakor már nagy csoportban érkeztek az iparosok és a kereskedők a városházhoz, amelynek közgyűlési termében urnákat elhelyeztek. Délután négy óráig rövid megszakitásokkal szavaztak. Ekkor lezárták az urnákat és a szavazatok megszámlálásából megállapították, hogy nyolcszázhetvenegy iparos és hatszázhetvenegy kereskedő adta le a szavazatát. Este hat órakor megkezdtek a szavazatok jelölték szerint való összegezését. Az eredményt lapunk más helyén közöljük.

És lássátok ti: kell-e, vagy nem kell-e?

Mert, hogyha nem: bizony fejem felett
Megforgatom a szótört mákfejet,
Kinek nem kellett a királyi ékszer,
Igy szól az Úr — s csóvátom egyszer s kétszer,
Hogy szerte hulljon minden csirás magja,
S pusztítsa őket isten bús haragja,
Tűz és vihar, emésze, verje,
Sors sarka rúgja és tiporja,
Oceán közé mind-öket elkeverje,
S egyet mocsárba és kettőt a porba.
S kit nem nyelt el fenéktelen mocsár,
El fogja nyelni fenekes mocsár,
Hogy megtöressék vastörő alatt.
Borzadjatok s borzadjatok meg ismét,
És lássátok, ha tudtok látni is még:
Egy mákszem is, havajjon megmarad
Belőletek, ti Jiszraélnek háza.

Bizony, hogy nincs Egyiptom oly varázsa,
Mely megmenthessen bár egy életet,
Ha én szállottam pörbe véletek;

— Mert lelketek halálra érett s meddő,
Mert több volt néktek egy arany és kettő,
Mint föld és ország biztos menhelyül;

Bizony, hogy vérben, tüben, ingoványban
Bizony, hogy elpusztultok mindahányan,
Igy szól az isten — és beteljesül!

Keren Hajjeszód Iz Amerikában

Propaganda kerületekre osztották Amerikát — A gyűlés hatalmas apparátussal folyik — Ujabb pánik Jeruzsálemben — Alkotmányt kap Palesztina

— Az Uj Kelet tudósítójától —

A Nachum Szokolov vezetése alatt Amerikában időző cionista delegáció az első lelkes manifesztációk után, melyeket az amerikai zsidóság tisztelőkire rendezett a megállapított program alapján megkezdte a komoly munkát. Az országot kerületekre osztották fel s minden delegátusnak be kell utaznia a maga kerületét. Nachum Szokolov és dr. Alex Goldstein a keleti államokat, a Pacific-mentét és Kanadát fogják bejárni, Wladimir Jabotinsky és Patterson ezredes a középnyugati s a déli államokat. Sok tartomány, amelyet nem osztottak be a kerületekbe, önmaguktól kétféle, hogy a delegáció keresse fel őket és az összes társadalmi körökben nagy lelkesedés tapasztalható az ügy iránt. A cionista delegációnak a második kísérletétől a Keren Hajjeszód és a zsidó munka rendkívül nagy sikerét várják egész Amerikában.

A cionista kongresszus

Ugyancsak nagy reményeket fűznek az amerikai Keren Hajjeszód bizottság és a Cionista Szervezet országos konferenciájához, mely-hárminckét állam 458 küldöttjével a cionista delegáció jelenlétében a napokban ült össze. A cionista delegáció tagjai megrendítéssel beszédeket tartottak, melyekben a Keren Hajjeszód fontosságát ismertették. Ennek hatása alatt a konferencia elhatározta, hogy kilencmillió dollár összegyűjtésére irányuló akciót indít, hogy Palesztina büdzséjének háromnegyed részét 1923. januárjáig biztosítsák. Erre a célra önkéntes gyűjtőket is toboroznak, akik házról házra fognak járni a Keren Hajjeszód érdekében. Az egész országot tizenhat körzetre osztották, mindegyik kerület saját szervező és ellenőrzőhivatalt kap.

Az amerikai zsidóság általában véve nagyon intenzív zsidó életet él. A palesztinai zsidó munkásság kiküldöttjeit, B. Katzenelsohnt, Josef Baratzot és Schochat asszonyt a newyorki zsidó munkásság hatalmas demonstrációval fogadta, mely a dolgozó zsidó Palesztinának szólott. Körülbelül kétezer zsidó munkás jelent meg a fogadtatáson, ahol Schlossberg, Welinsky és dr. Syrkin munkásvezérek és más tekintélyes egyéniségek, mint például dr. Magnus, szívélyesen üdvözölték a palesztinai vendégeket, egyben felhívták Amerika egész zsidó munkásságát Erec Jiszrael felépítésének támogatására.

Pánik Jeruzsálemben

Ezalatt ujabb pánik támadt Jeruzsálemben. A palesztinai cionista végrehajtóbizottság közleményeinek hatása alatt az összes izletek váratlanul bezártak és úgy a zsidó, mint az arab lakosság az utcákra tödült és ellenőrizhetetlen hírek ujabb zavargások kitöréséről adtak számot. Az utcákat azonban azonnal katonaság és rendőrség szállotta meg, mire a pánik megszűnt. Kiderült, hogy a november másodikán megsebesült egyik arab bandavezér sérüléssibe belehalt és erről arab röpiratokat terjesztettek, melyekben országai-egyesítésére és a gyászmenetben való tömeges részvételre hívták fel az arabokat. Ebből az alkalomból több zsidó megtámadtak és kiraboltak. A „Palesztina” című lap szerint a tometésen a múltin kívül a polgármester és a palesztinai kongresszus elnöke is jelen volt.

A bevándorlók segítsége

Az ilyen lelkiismeretes zaklatás ellenére is Palesztinában lázasan folyik a zsidó munka. Sir Wyndham Doods, a kormányzó polgári titkárnak elnökletével bizottság alakult Jeruzsálemben a Palesztinába bevándorlók segélyezésére. A bizottságnak, — Palesztina Immigrant Welfare Committee — mely már hónapok óta áldásos működést fejt ki a zsidó munkásszervezetek képviselőivel egyetértésben, a következő tagjai vannak: Sir Wyndham Doods elnök, Kesselmann pénztáros, Norman

nkább boruljon két szememre hálóg,
nkább a némaságra számot add,
Inkább ostonnal verjed hátamat:
Csak küldj szavaddal másokat hozzájuk.
Csak én ne légyek prófétád, a rosszkor,
Csak én ne légyek két kezében ostor,
Kit megsuhogtatsz nemzetem felett.

És szól: Eredj. — És szól: Én küldelek.

És ime jöttem, mert parancsa éget.
Az ő szavával dobbanok kőzetek,
Hogy lelketek vak rémületbe rázza:

Halljátok ezt, ti Jiszraélnek háza,
Igy szól az Úr!

Tul bűnökön és bánaton, ha tul,
Nem néztem előtt és nem holtakat,
Bizony, kezemben mák fej voltatok,
Kinek kimértem már előre sorsát:
A koronátok régesrég letört,
S egyetlen koronátok volt a Föld,
A Föld, az Ország.

De ime, még egy próbát hadd teszek,
Igy szól az Úr, — s feloldassék az átok.
En visszaadom, ami elveszett,
Mi rég letört: egyetlen koronátok.
Erdőket, ki volt, ki viszatért:
A Földet, Földet, Erec-Jiszraelit
Ki újra lesz erőtök édes telje,

Bentwich asszony titkár, Harold Salamonné gazdasági vezető, Morris őrnagy sportreferens, dr. Ederné a konyha vezetője, Sophie Berger a nők és gyermekekről gondoskodik, dr. Hugo Bergmann külsőreferens, Tolkovsky a bevándorlók fogadtatásáról gondoskodik. Ezekon kívül a bizottsághoz tartoznak Ben Zwi és a felesége, Hjamson és dr. de Sola Pool. A bizottság már eddig is nagy összegeket költött könyvek terjesztésére, a sport fejlesztésére s a bevándorló nőről való gondoskodásra. Felmerült az a terv, hogy valamennyi országban létesítsenek ilyen bizottságot.

Palesztina alkotmánya

A palesztinai véleményező tanács (Advisory Council) tizenkettedik ülésén a főkörmányzó kijelentette, hogy Palesztina alkotmánya a tanács egy rendeletének a formáját veszi fel s az állampolgárságról külön törvényt fognak alkotni. A tanácsi rendelet megváltoztatja a svesszi szerződésnek azt a határozmányát, melynek értelmében valamennyi török alattvaló, akik állandóan Palesztinában laknak, minden további nélkül palesztinai állampolgárságot nyernek. A szerződés szerint idegen államok zsidó polgárai, akik a szerződés életbelépésekor Palesztinában birtak állandó lakóhellyel, megszerezhetik a palesztinai állampolgárságot, ha egy felében belül optálásukat kéri. A palesztinai állampolgárságot naturalizálás útján is meg lehet szerezni. A törvény meghatározza, hogy a főkörmányzó a következő feltételek mellett adhat valakinek honosítást: az illetőnek legalább két éve kell már Palesztinában laknia mikor az állampolgárságot kéri; kifogástalan jellem és az arab, héber vagy angol nyelvek kellő ismerete; végül, ha a kérvényező Palesztinában szándékozik lakni.

Palesztina szellemi élete rövidesen új erősséget nyer Bernard Rosenblatt neves íróban, aki december elején Palesztinába költözik Newyorkból, hogy mint a palesztinai cionista végrehajtóbizottság tagja, hivatalát átvegye.

A kolozsvári delegátusválasztás

A II. országos cionista konferenciára a kolozsvári delegátusválasztást ma csütörtökön, december 1. én ejtik meg a Chevra Kadisa ülésében. (Szentlélek-u. 1.) A választási bizottság elnöke, dr. Blumenfeld Sándor délelőtt 10 órakor nyitja meg a szavazást, amely megszakítás nélkül tart délután négy óráig. Minden sékelfizető jöjjön szavazni! A központi választási bizottság harmincnegyele kalcionistát, huszonkét mizrachit és tíz ceirecionistát jelöl delegátusul. A jelöltek névsora a következő: Kalcionista-jelöltek: Antal Márk, dr. Blumenfeld Sándor, dr. Pekete Samu, Feuerstein Kálmán, dr. Goldner Mihály, Grosz Frigyes, dr. Samuel Jenő, Nussbaum Mihály, Schwartz Ignác, Grünwald Geza, Gutfried Adolf, dr. Hirsch Dezső, dr. Krémer Armin, dr. Klein Miksa, dr. Mihelffy Endre, Noszin Mór, dr. Sebestyén József, Salamon Jakab, Stotter Aladár, Weissburg Emil, dr. Horváth Jenő, Ujvári Peter, dr. Sebestyén Józsefné, Guttman Péterné, Marton Ernő, dr. Jakobi József, dr. Neufeld Mihály, Léb Miksa, Schwartz Miksa, Seelenfreund Sándor, Boskovich Dezső, Fränkel Hermann, Czodik János, Fischer Samuel, Löbl József, Baumzweig Ibrahim és dr. Zwi Ellner. Mizrachit-jelöltek: Weinstein Samu, Farkas Lajos, Feuerstein Béni, Klein Jeremias, Neumann Mór, Klein Samuel, Simon József, Noti Márton, Klein Mózes, Guttmann Márton, Rosenberger Ferenc, Weisz Gyula, Klein Jakab, Képecs Samu, Mandlbaum Izidor, Weisz Jenő, ifj. Löwy Mór, Mózes Elek, Friedmann Emil, Paneth Hermann, Fränkel Emanuel és Székely Béla. Ceirecionisták-jelöltek: Hamburg József, dr. Kohn Hillel, dr. Krausz Mór, Cibener Manó, Zwie Infeld, Klinger József, Garfunkel Jechiel, ifj. Feuerstein Kálmán, Arjá Hammer, Chaim Guttmann.

Angol egyetemi tanár látogatása a temesvári zsidó liceumban. Temesvárról jelenti a Damian: Clark angol egyetemi tanár, aki a nemzetiségek helyzetének megvizsgálása céljából jött Romániába, ma meglátogatta a temesvári cionista gimnáziumot Popovics tanfelügyelő kíséretében. Meghallgatott néhány előadást, beszélt a tanárokkal és a tanulókkal. Clark a látottak felett a legnagyobb megelégedését fejezte ki.

A német független szocialisták egyik vezére a cionizmusról

Dr. Oscar Kohn parlamenti képviselő a Keren Hajjeszódért

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Berlin, november 29. Dr. Oscar Kohn, parlamenti képviselő, a német független szocialisták egyik vezére hosszabb nyilatkozatot adott a „Wiener Morgenzeitung” berlini tudósítójának. Közismert dolog, hogy Oscar Kohn mindamellett, hogy Németország egyik radikális szocialistapártjának a vezetője, nemzeti tekintetben nyíltan zsidónak vallja magát és nagyszámu tudományos műveiben a cionizmussal szemben, minden megtámadás ellenére, mindig szimpátiikus hangon nyilatkozott. Mostani nyilatkozatában igen kimerítően precizizozta felfogását a cionizmus jövőendő feladatairól és többek között a következőket mondotta:

— Én magam nem tartozom a cionista szervezetbe, ennél fogva az én véleményem olybá tekintendő, mint egy kívülállónak a véleménye. Ez a megállapítás azonban ne legyen ok arra, hogy az én legmélyebb érdeklődésem a cionista mozgalommal szemben bárki is kétsébe vonja. Bizonyos az, hogy minden szemben, ami a cionista mozgalom és szervezett tevékenységére vonatkozik, személyben a legnagyobb várakozással vagyok eltelve. Azt az igaz rokonszenvet, amelyet mai napig értek a zsidó nemzeti gondolat újjászülésével szemben, mindig is éreztem. Én magam zsidónak vallom magamat és ez annyit jelent, hogy mint pacifista és mint szocialdemokrata csak a legnagyobb szimpátiával tudok a zsidó népiség újjászülésén dolgozó mozgalommal szembenézni. Azon a véleményen vagyok, hogy minden olyan zsidó, aki nem a legteljesebb tisztelettel és nem a legteljesebb pozitívítással áll szemben ezzel a mozgalommal és esetleg közömbösen, vagy ami még ennél is gonoszabb, ellenségesen viselkedik vele szemben, az ilyen zsidó bünrészes a saját népének talajtalanságában, amely már anélkül is épen elég hosszú ideje tart.

— Mindebből tisztán kiviláglik, hogy augusztus havában miért szakítottam meg minden egyéb munkámat csak azért, hogy a cionista világgkongresszuson személyesen megjelenhessek. Amit ott láttam, az valószínűleg élményképen hatott rám. Első eset volt ez, midőn részem lehetett abban, hogy az egyetlen zsidó parlament tárgyalásain jelen lehetsek és annyira mély belepillantást nyerhessek a cionista mozgalom és eszme nagyságába és feladataiba. Mint régi parlamenti tag jogom van ahhoz, hogy biralatot mondjak a cionista világgkongresszusról. Még sohasem láttam ennyire tevékeny és céltudatos népparlamentet, mint ez volt. Valószínűleg elképzelhetetlen az a kolosszálisan nagy munka, melyet a világgkongresszusnak igen rövid idő alatt el kellett végeznie. Mennyi reménységet kellett itten valórváltani és mennyi cselődést kellett elkerülni. Ilyen körülmények között különös meglepéssel kell tudomásul vennem azt a tényt, hogy a legtekintélyesebb európai publicisták nem mulasztották el, hogy a kongresszussal szemben legnagyobb elismerésüket fejezzék ki. Maximilian Harden, akivel régi politikai barátság fűz össze, a „Zukunft” című lapjában azt írja, hogy Karlsbadban „alapjában véve egy új államnak alapjait rakták le és az állam berendezésén tanácskoztak.” A wieni „Arbeiter Zeitung”, mely a bécsi nemzetközi szocialdemokratapárt hivatalos organumának tekintethető, arról biztosít, hogy a karlsbadi kongresszus után és annak eredményei után a zsidó munkásság Palesztina kolonizációjának ügyében teljes bizonyossággal számíthat a nemzetközi proletariátus támogatására. Németország legnagyobb liberális ujságja a „Frankfurter Zeitung” három nagy és pozitív politikai cikket szentelt a kongresszusnak.

— Ami az én állásfoglalásomat illeti azokkal a problémákkal szemben, melyeket a kongresszus igyekezett megoldani, úgy mindezekelőtt a kolonizációs problémára akarok utalni. Ha ezt a kérdést állítjuk fel: kollektív

vagy individuális kolonizációt, akkor én azt felelem: a cionista szervezetnek csak kooperatív alapon szabad Palesztinát gyarmatosítania, ha csak nem akarja magát annak a veszélynek kitérni, hogy feladatait megoldatlanul hagyja. Én azt hiszem, hogy a végtelenül nehéz hivatás-átvételgödés a zsidóság keretén belül a szervezetnek csak egy lehetőséget enged, nevezetesen, hogy azokat, akiket az új hivatásokba kíván besorozni, szövetkezetekbe egyesítse. Feltétlenül kívánatosnak tartom, hogy a chalucok technikai előkészítése sokkal nagyobb mértékben történjen meg, mint eddig és hogy ez a kiképzés az iskolafarmokon történjen, hogy a fiatal chalucot midőn belép a szövetkezeti csoportba, már tényleges munkatársnak tekintésék, aki a mezőgazdasági munkának minden részét el tudja végezni és ezáltal nem gyöngíti az illető szövetkezeti csoportot a maga tapasztalatlanságával. Az iskolafarm, — melyeket részint Palesztinában, de esetleg a galut országokban is fel lehet állítani, — az egyetlen, vagy legalább is a legfontosabb csatornává kell hogy legyen, melyen keresztül a munkás-egyén a szövetkezeti csoportba juthat.

— Megjegyzendő, hogy én, mindamellett, hogy a helyzetnek teljes komolyságát látom, mégsem vagyok pesszimista, sem a gyarmatosítás, sem pedig a politikai lehetőségek tekintetében. Az a tény, hogy az utóbbi időben erősebbnek látszó megnyilatkozások történtek a zsidó nemzeti ideállal szemben, csak azt bizonyítja, hogy ennek az ideálnak ereje egyre nő, hogy a mozgalom a teljesülés stádiumába lépett és lépésről-lépésre közeledik a végső célhoz. Ezek a támadások egyuttal azt is bizonyítják, hogy a cionista eszmék békés és emberszerető tartalmát még mindig nem eléggé ismerték fel.

— Hogy a zsidó Erec Jiszraelen kívül elég áldozatkészséggel lesznek-e a zsidó ügy iránt, ettől függ minden: a felépítés eredményessége és az egész cionista eszme teljesülése. Ép ezért minden zsidónak mindenképp föltétlenül kötelessége, hogy a Keren Hajjeszódot a közös törekvések megtestesülésének lássa és eszerint hozzon áldozatot érdekében. Aki ettől az akciótól távol tartja magát, az magától a zsidó közösségtől és a zsidó néptől távolodik el. Én a magam részéről meg vagyok győződve arról, hogy az egész zsidóság és mindenek föltűt az amerikai zsidóság nem fogják meghazudtolni azokat a reményeket, melyeket a közvélemény beléjük helyezett.

— Mikor én ezt a reményemet ily nyíltan és ennyi bizalommal fejezem ki, kötelességemnek tartom megjegyezni azt is, hogy bizalmam főképen az amerikai zsidó proletariátuson alapul. Az amerikai zsidó munkásságnak fáradozása, hogy a Palesztina munka sikerét biztosítsa, minden európai szocialista szemében bizonyítékképpen kell hogy hasson abban a tekintetben, hogy mennyire erős a zsidó munkásság szolidaritása, viszont a zsidó munkásság ne mulassza el, hogy állandó felhívással forduljon a zsidó polgársághoz, mert ezzel a szocializmusnak és a világkének nagy ügyét is szolgálja.

Az országos cionista konferencia delegátusai.

A Zsidó Nemzeti Szövetséghez a mai napon a következő konferenciára való választási eredmények érkeztek be: Brassó: Dr. Ritter Salamon, dr. Révész Izso, Kahán Rudolf, Kahana Bernát, Klein Albert, Klein Albertné. Pótdelegátus: Steinmetz Menasse. Dicsőszentmárton: Vértes Albert, Kaszner Izidor, Citrom Benjamin, Egerhát: Weinberger Samuel. Pótdelegátus: Jeremias Sándor. — Zsibó is választó kerület lett egy delegátust választó joggal.

— Adomány az ukrán menekültek javára. Egy magát megnevezni nem akaró borsgoprundi zsidó 800 leit küldött be az Uj Kelet kiadóhivatalának az ukrán menekültek javára. Az összeget a Joint Distribution Committee útján rendeltetési helyére juttatták.

Portugál marannusok között

— Az Uj Kelet tudósítójától —

Elmult századok történetének véres reminiscenciáit eleveníti fel az az igen érdekes és zsidó kulturtörténeti szempontból nagybecsű felfedezés, melyet dr. Ariel Ben Cion Portugáliában fedezett fel abból az alkalomból, hogy a Keren Hajjeszód érdekében beutazta az egész országot. Tudvalevő, hogy a középkorban évszázadokon keresztül Spanyolországban és Portugáliában dühöngött a legirtózatosabb és keresztény szent inkvizíció. A szent inkvizíciónak a spanyol és portugál zsidóság százezrei estek véres áldozatul, százezreknek kellett minden vagyonuk és birtokuk hátrahagyásával, pusztá vándorbottal menekülni az ország határaitól és százezrek voltak kénytelenek ha színre, ha szemre behódolni az inkvizíció kínzókamráinak és felvenni a szent keresztet. Azok, akik ilyen módon, válogatott kínzások következtében tértek át a keresztény hitre, titokban és hosszú évszázadokon keresztül fentartották a zsidósággal való szerves összeköttetést, csak színleg voltak keresztények és életük kockázatásával rejtkehelyeken elbujva tartották meg zsidó vallás törvényeit. Ezeket a történelmet a marannusok neve alatt ismeri. A marannusok legnagyobb része lassanként kiszivárgott Spanyolország és Portugália határai közül és egyik jellegzetes jelensége a zsidó történelemnek az a tömeges visszatérés, mellyel a kimenekült és színleg keresztény marannusok a zsidósághoz visszatértek. Tudvalevő dolog, hogy a zsidóság igen sok nagy emberét köszönheti az így visszatért marannusoknak, többek között az ujkori filozófia megalapítója és egyik legnagyobb mestere, Baruch Spinoza is marannus szülők gyermeke volt. A marannusok egy részének azonban nem sikerült Spanyolország és Portugália határai közül kimenekülniök. Ezek évszázadok leforgása alatt lassan-lassan mindinkább elveszítették a zsidósággal való kontaktust, hozzájárult ehhez az inkvizíció állandó felügyelete és az ennek nyomában fakadó állandó halálfélelem, úgy hogy ezek a marannusok három évszázad leforgása alatt teljesen feloldódtak a spanyol, illetve portugál keresztény társadalomban. Történelmileg megállapított tény, hogy Spanyolországban jelenleg alig van olyan családja, amelyben zsidó vér ne folyna. Valóban Spanyolországban teljesen felmorzsolódtak és beolvadtak a zsidó marannusok és ivadékaik manapság már semmiféle reminiscenciát sem őriztek meg egykori zsidóságukról, legföljebb jellegzetesen semita arcvonásuk emlékeztet származásukra. Ugyanez volt a hit a portugál marannus ivadékokra vonatkozóan is, mindaddig, míg a legutóbbi napokban dr. Ariel Ben-Cionnak alkalmat nyílott közvetlenül megismerkedni a portugál marannus ivadékokkal. Dr. Ariel Ben-Cion tapasztalatairól a Jeruzsálemben megjelenő Doar-Hajom lapban számol be és igen nagy-érdekű fejtegetései során többek között a következőket mondja:

A portugál marannusok ivadékaik körülbelül tízezer lelket számlálnak manapság Portugália területén, akik városokban és falvakban szétszórva élnek. Megismerkedésem úgy történt velük, hogy az egyik marannus ivadék nagyobb összeget ajánlott fel a Keren Hajjeszódra és az ő révén sikerült ismeretséget kötönnöm a szélesebb marannus körökkel is. A portugál marannusok abban különböznek a spanyolországi marannus ivadékoktól, hogy míg a spanyolországiak teljesen felolvadtak a spanyol népben és a katolikus egyházban, addig a portugál marannus utódok még manapság is zsidóknak tekintik magukat, bizonyos szokásokat és zsidó törvényeket megtartanak, hisznek a Messiás jövődjében és abban, hogy valamikor visszatérhetnek majd Palesztinába. A keresztény társadalomtól elkülönülve élnek és házasságot nem kötnek velük. A szent keresztény inkvizíciótól való rettegetésükben, mely háromszáz esztendőig tartott és dühöngött Portugália területén, kénytelenek voltak mindazokat a zsidó törvényeket, melyekről kifelé megismerhették volna zsidóságukat, megtagadni. A héber nyelvet teljesen elfelejtették, azonban

bizonyos imádságok, amelyeket portugál nyelven mondanak, még fennmaradtak körükben és ezekben az imádságokban egyes héber szavak és bibliai versek vannak beléscsúve. Mindezeket az imádságokat teljes szövegükben magammal hoztam.

A portugál marannusok ivadékoknál egészen különleges szokások fejlődtek ki, melyeket még manapság is titokban tartanak meg. Így például okáért jomkippurkor böjtölnek, a zsidó ünnepnapokon tartózkodnak a disznóhús evésétől, a pesach ünnepet szintén megülik. Pesach első két napján nem esznek ugyan már kenyeret, de macószit csak a harmadik napon esznek és ez a szokás onnan származik, hogy régi időkben az inkvizíció pesach első két napján figyelte meg őket a legjobban. A szédert pin-cékben és más rejtkehelyeken tartják meg még ma is és ilyenkor a ház négy sarkára őrszemeket állítanak ki. Ez a szokás is még abból a rettenetes időkből maradt rájuk, amikor hivatalos hatalommal, kerékhetőréssel és kínzókamrákkal büntették azokat a szerencsétlen zsidókat, akik megészkedtek a pesach ünnepét megülni.

Ez ezeket a szokásokat mind a mai napig megtartják, mindamellett, hogy az inkvizíció már régen megszűnt. A szombat napját úgy ünneplik, hogy hálószobájukban gyertyát gyújtanak és a gyertyagyújtás alkalmával portugál nyelven a következő imát mondják: „Valamint ez a szent fény megvilágítja a mi házuink sötétségét, úgy adja Isten, hogy felragyogjon a mi lelkünk megváltásának napja a sötétségben és visszavezessen bennünket szent országunkba.”

Igen jellemző, hogy az egyháztól való félelem most igen nagy a marannus ivadékok között. A cionista mozgalom híre elérkezett hozzájuk is és nagy lelkesedéssel töltötte el őket. Mindannyian nagy lelkesedéssel reagáltak felhívásomra és a Keren Hajjeszódra tekintélyes összegeket adományoztak.

Lloyd George nem megy Washingtonba Ulster az angol-ir megegyezés akadály

— Az Uj Kelet munkatársától —

Páris, november 29. Harding elnök fel-tétlenül kiharja, egészíteni a washingtoni konferenciát Németország megbízottjaival. Hardingnak ez a terve párisi politikai körökben nagy izgalmat keltett. Valószínűtlennek tartják, hogy Németország szavazójoggal vehessen részt a tárgyalásokon. A német birodalmi gyűlés zárt ülésen tárgyalta Briandnak Washingtonban mondott vádjait. Felmerült az a gondolat, hogy a nemzetgyűlés válaszoljon ezekre a vádakra. A többség azonban úgy határozott, hogy a birodalmi gyűlés ne foglalkozék Briand beszé-dével.

A „Morningpost” cefolja azokat a híreket, amelyek szerint Lloyd George Amerikába utazik. A konferencián a japánok arra kérték a hatalmakat, hogy jelenlegi hadiflottájukat meg-tarthassák. Harding állítólag a japánok kére-séhez hozzájárult. Más jelentés szerint a japánok elfogadták a páncélhajók csökkentésére vonatkozó javaslatot.

Az angol-ir megegyezésre kevés a remény. Az Ulster-kabinet tegnap minisztertanácsot tartott, amelyen az angol-ir kérdéssel foglalkoz-tak. A megegyezés most az ulsteriek ellentál-lásán hiúsul meg. Anglia azt javasolta, hogy osszlassák fel az ulsteri parlamentet és Ulster képviselőit szintén az ir parlamentbe küldje. Az ulsteri kormány visszautasította az angol javaslatot. A tárgyalásokat holnap folytatják. Az ired Gorton elnöklésével már megérkeztek Londonba.

„Volt idő Angliában, amikor ujjal mutattak arra a férfire, aki nem viselte a menetszázadok khaki-ruháját; eljőn az idő, mikor ujjal fognak mutatni arra a zsidóra, aki elzárta szívét népe ügyével szemben. (Chaim Weitzmann. Londoni konferenciái Keren-Hajjeszód-vita.)

HIREK

Az UJ KELET telonjai:

Szerkesztőség 1977
Kiadóhivatal 844
Zs. N. Sz. 558

Szulamit

— Berdyczewsky emlékére —

Alább közöljük Micha Jozsef Berdyczewsky „Szulamit” című keleti novellájának befejező részét. Az író, aki témában és fölfogásban mindig újat és változatosat termelt, néhány novellát is írt a zsidó história hőskorából, amelyekben csodálatos módon tudta a szereplők cselekvéseit és beszédét át érzékeltetni a kor levegőjén.

A novella sujetje a szerző szeljegyzete szerint az „Abot de rabbi Natan” című gyűjteményből való és Matatjahu családja összeomlásáról szól, aki Titus ostroma idején Jerichó környékén lakott nagy pálmakert közepette, mert szerette a csöndet. Nagy, régi család volt a Zerachja-család, amelyből Matatjahu származott. Ezrával jöttek Babiloniából, sok cselédséget és szolgát hozva magukkal, földet vásároltak itt és építették a kipusztított Szentföldet.

A pálmakert valóságos Paradicsom volt. De nem voltak benne hatalmas termek és magas teraszok. Amit építettek, szép és kellemes és szemnek vonzó volt, az egész családon végigömlött valami az asszonyok szemérmességéből, azokból, akik fátyollal fődik szépségüket; hogy is mondja az Irás: A királyleány minden méltósága befelé mutatkozik. Vannak emberek, akik a csöndet és magányt szeretik, tiz kapti is fel kell nyitni, míg az ember bejut hozzájuk és ott ülnek lombok árnyékában és szökőkút játszik előttük, amely hűsíti a levegőt.

Matatjahu a legfiatalabb volt a testvérek között, a legszebb növésű, a legjobb szívű, akinek háza fölött e felírás diszelgett: „Minden éhező jöjjön és egyek.” Felcséged Rebeka, tüneményes szépség volt, fejedelmi növésű, jószágos, eszes és gyöngéd. Egyetlen leányuk volt, Szulamitnak hívták.

„Hogy is fessem le Szulamitot — tollam gyöngé és akik tudni akarják szépségét, olvassák el az énekek énekét.”

Uj szomorú idők szakadtak a zsidókra. Jeruzsálem az ellenség kezébe jutott, a rómaiak elfogták az egész Zerachja családot és csak Szulamit maradt élve. Egy hűséges szolga segítségével menekült meg. A rómaiak vele együtt eladták egy Apollonius nevű görögnek, aki a tüneményes leányt nem süllyesztette rabszolgánőjévé, hanem feleségével együtt szeretettel bánt vele.

És megjött az est és egy alkaiommal az álom ördöge azt parancsolta Apolloniusnak, hogy Szulamitot, Cion leányát üzze el házából. Apollonius jelentéktelen álomnak tartotta ezt az álmot, de másodnap és harmadnap, is jelentkezett az álom Sántája, figyelmeztette a parancsra, fenyegette, Apollonius és felesége nehéz szívvél teljesítették az ördög kívánságát. Az asszony keményszívű görög nő volt, aki egy héten két gyermekét veszítette el, de nem ontott könnyet, most, hogy tudtul kellett adnia Szulamitnak, hogy el kell hagynia házat, könnyezett, mint egy gyermek.

Szulamit sált csavart nyaka köré, korszót vett az egyik kezébe, a másikba botot és kiment a nagyvilágba. Eljutott egy tisztavízű forráshoz, leült és poros lábait furdette.

Megható kép! Egy bünhődő nemzet szerencsétlen leánya egy elhagyott helyen, csöndes erdő alján távol emberektől, távol egy segítő kéztől . . .

És lassan odakuszott egy zöld kígyó, amely messziről megérezte az emberi testet és meglátta Szulamitot a víz mellett. Észrevétlenül odavászorgott és a leány lábába harapott. Szulamit belezuhant a vízbe és meghalt, meghalt . . .

Egy óra múlva jött Apollonius és ott találta a halottat. Lábai még zöldek voltak a harapástól. Apollonius leszállt a forráshoz, vállaira vette a halottat és hazahozta feleségéhez. Fájdalomtól némán mindketten sirt ástak neki kertjükben és elföldelték.

A nap utolsó sugarait küldte a szóra.

— Látod — szól Apollonius feleségéhez, amikor visszatérték — így van ez, amikor az Úr haragját önti népre.

... .. כל ה' ולא נמל

Ezzel a szomorú akkorddal végződik a novella, amely nem veszi kölcsön régi íráskor archaizáló fordulatait, népiesen mondja el egy leány sorsába préselve, egy nemzet megrázó bukását.

Berdyczewskyt is föl fogják majd fedezni, most harmincöt évi küzdelmek és mellőzések után. Ebben is mennyi a zsidó tragikum.

A Haggibor zenekara. A Haggibor sportegyesület összes férfi és női tagjai, akik a most alakuló zenekarban részt venni hajlandók jelentkezzenek a Haggibor titkári hivatalában a hivatalos órák alatt, este 8-10, vagy írásban jelentsék be szándékukat. Az új zenekarban a Haggibor tagjai is részt vesznek. Karmester Dávidow főkapor.

Rathenau londoni utja. Párisból jelentik: Londoni jelentés szerint Rathenau Londonba utazott az angol kormány felkérésére. Ugyanis Anglia ugyanolyan egyezményt akar kötni Németországgal, mint amint Franciaországgal kötött Loucheur révén Wiesbadenben.

A szilágycschi „Mirjam“ zsidó leányegylet december hó 31-én a község háza nagytermében műsorral egybekötött teastélyt rendez. Az egylet addigi estélyeinek sikerét bizonyítja az a nagy érdeklődés, amely már most is megnyilvánul az estély iránt.

Házasság. Jakobi Emma Cluj-Kolozsvár és Balkányi Jenő okleveles vegyész-mérnök, gyárigazgató Bukarest, 1921. november hó 29-én tartották esküvőjüket szűk családi körben. (Mindenkülön értesítés helyett.)

Letartóztatottak Bécsben négy szerb képviselőt. Bécsből jelentik: A rendőrség letartóztatott több jugoszláv képviselőt. Többek között Markovicsot, Pavlovics Pált, Tékics Dudant és Ilics Iliést, akik Jugoszláviából menekültek Bécsbe. A letartóztatás a belgrádi kormány kérésére történt s a foglyokat kiadják Jugoszláviának. A jugoszláv kormány a négy képviselőt kommunista izgatással vádolja.

Sikkasztó katonai számvevő. Temesvárról jelentik: Sternadel számvevőt, ki a temesvári helyőrségi kórházban teljesített szolgálatot, a katonaság letartóztatta. Sternadel a reábizott pénzekből 160 000 leit elsikkasztott s az egész összeget elkártyázta.

Rónay Zoltán volt népbiztos letartóztatott. Pozsonyból jelentik: A bratislavai rendőrség az igazságügyminiszter rendelkezésére ma előállította és őrizetbe vette Rónay Zoltán dr. volt magyar népbiztosát. A letartóztatás a magyar kormány megkeresése alapján történt. Az igazságügyminisztérium, hogy végül jessen a magyar kormány ilyen irányú és már több ízben megismetelt átiratának, elrendelte Rónay dr. letartóztatását és ügyének pontos megvizsgálását. Újabb jelentés szerint Rónay felségét is letartóztatták.

Meghosszabbították a lakásbejelentések határidejét. A lakbérieti hivatal értesíti Kolozsvár közönségét, hogy a lakásbejelentések határidejét december 10-ig meghosszabbítja. Egyben tudomására hozza mindenkinek, hogy a mai naptól kezdve a kiállított blanketákat az illetékes kerületi rendőrségek-nél kell beszolgáltatni.

A nagyváradi helyi csoport kulturstélye. Nagyváradi zsidó társadalom a nagyváradi kulturstélyre készül. A nagy sikerrel bíztató, tiszta zsidó műsorú estélyt a helyi csoport rendezi december 18. án a Herskovics-féle vendéglő nagytermében.

Zátonyra futott a „Szent István“ gőzös. Budapestről jelentik: A „Szent István“ gőzös Bécsből jövet Oroszvárnál zátonyra futott. Az utasok más hajóra átszállva folytatták utjukat.

Rablótámadás fényes nappal. Szilágycschről jelentik: Brawermann Henrik kereskedő a napokban borátvetel céljából három kocsiával egy közeli községbe utazott. Amikor beesteledett, Szopor környékén felfegyverzett banda megtámadta a kocsikat. Brawermannt felszólították, hogy adja át minden készpénzét. A kocsisok gazdájuk védelmére keltek, mire a rablók legyverrel támadtak Brawermannra és embereire. Verecsere verték őket és a kereskedő 23 ezer leit elrabolva odébb álltak. Brawermannt Szatmárnémetibe vitték a kórházba, ahol gondos ápolás alá vették. Az ismeretlen rablók ellen megindult a nyomozás.

KÖZGAZDASÁG

A kamarai választások eredménye

— Az Uj Kelet tudósítójától —
A kolozsvári kamarai választások tegnap késő este értek véget. Az eredmény, amelyet lapzártá után kaptunk meg, a következő:

Román lista:

Florea Gyula	636	szavazattal.
Comsa Ionel	607	"
Anca Sandor	602	"
Vonica Demeter	600	"
Ilea Janos	584	"
A. Pop	580	"
L. Pop	560	"
Iliescu	551	"
German	542	"
Pascu	531	"
S. Pop	503	"
Chiresescu	413	"

Nemzetiségi lista:

Rózsa Mór	561	szavazattal.
Keresztes István	558	"
Somogyi Miksa	557	"
Schwarz Jakab	548	"
Molnar Jakab	531	"
Po ónyi Sándor	521	"
Lendvay Emil	513	"
Pap Sándor	479	"
Somlay	470	"
Zsig Sámu	464	"
Bocsány László	430	"
Gutfried Adolf	404	"

Jugoszlávia nem törleszti hadiadósságait

Veszélyben a középeurópai valuták

— Az Uj Kelet tudósítójától —
A jugoszláv államadósság törlesztésének kérdése ma nemcsak a délszláv állam gazdasági életét befolyásolja, hanem az ügy bizonyos alatulásai óriási kihatással lehetnek az utdállamok valutastandardjának és egész gazdaságának minden részletére.

Köztudomásu, hogy Jugoszláviának a háboru előtti időszaából, a háboruból és a békekötést követő évekből hatalmas pénzügyi kötelezettségei vannak kül- és belföldi hitelezőivel szemben. A régi szerb király-ág államadóssága 863 millió frank, Montenegroé 17 millió, Bosznia-Hercegovináé 252 millió, Horvátország és Szlavóniáé 43 millió és a szlovén tartományké 28 millió. Dalmáciát is terheli mintegy 4 millió frank. Ezekhez a terhekhez hozzá járulnak még a háborus adósságok és egyéb hitelek. A jugoszláv állam államadósságainak összege tehát: 3456 millió francia frank, 40 millió dollar és 325 millió aranykorona, 1.036 millió jugoszláv korona és 639 millió dinár.

Ennek az adósságtetthez a kamatait Jugoszlávia nem fogja fizetni. Nem is fizetheti, mert a fizetések felvétele a mai viszonyok között egy beláthatatlan pénzügyi anarchia rémét szabadítaná az utdállamok gazdaságára. Nemcsak a dinár zuhanna, hanem azok a valuták is, melyekkel megkezdendék a törlesztéshez szükséges dollárok és font vásárlását. Csak arra kell emlékeztetnem, hogy milyen valutáris viharok követtek az augusztus 31-én fizetett egy milliárd aranykoronát, melynek teljesítésére Németország minden középeurópai börzén vásárolta a nyugati valutákat. Az osztrák korona teljesen összeroskad, de követék zuhanását majdnem kivétel nélkül az összes középeurópai pénzek. Egészen bizonyos, hogy Jugoszlávia törlesztési hasonló megrendülést okoznának az utdállamok pénzügyi helyzetében.

Ilyen pénzügyi politika tönkre tenné a jugoszláv közgazdaságot is, mely ma megkorántságos és teherbíró, hogy ilyen erőpróbát megbirjon, a jugoszláv közvélemény és sajtó

nem érti, miképp követelheti Anglia és Franciaország a jugoszláv törlesztéseket, mikor ők maguk nem fizetik hadiadósságaikat Amerikának.

Zürichi tőzsde. Nyitás nov. 30. óri. Berlin 190, Newyork 525, Milánó 2145, Prága 560, Budapest 6750, Zágráb 180, Varsó 14, Bécs 16, osztr. kor. 10.

— Zárás nov. 30-án. Berlin 200, Newyork 526, Páris 3670, Milánó 2155, Prága 560, Budapest 70, Varsó 14, Bécs 15.

A lengyel miniszterelnök a németek gazdasági terjeszkedéséről Lengyelországban. A francia közvéleményt nyugtalanítják azok a gazdasági hódítások, melyeket a márka leromlása követkztében olcsón dolgozó német ipar Lengyelország területén tesz. A „Matin“ tudósítója Ponikowszky lengyel miniszterelnökhöz kérdést intézett a német gazdasági imperializmus veszélyéről.

— Nagyon jól tudom — mondotta a miniszterelnök — hogy a lengyelek szívükben mindig Franciaország felé tognak hajlani. De élni is kell. A német márka atacsony állása minden propagandánál hatalmasabb hódításokat végk Lengyelországban. Sok német ipari és kereskedelmi vállalat nyitja meg lengyel fiókját és ezek tagadatlan kapcsolatot jelentenek a német birodalomhoz. Szípte azt lehetne hinni, hogy a francia munka és segítség három évi erőfeszítése veszélyeztetve van a német ipar előnyösebb gazdasági feltételei révén. Politikai szempontból mindig Franciaország volt Lengyelország vezetője, de ujjáépítésünk érdeke megkívánja a német munka igénybevételét is.

A Banca National fizeti az állam adósságait a nagyvállalatoknál. Bukarestből jelentik: A Banca Nationala tegnap közölte a kormánnyal, hogy az államnak a nagyvállalatokkal szembeni tartozásait a pénzügyminisztérium által kiállított és a pénzügyminiszter által aláírt fizetési utalványokkal a vállalatoknak kifizeti. Az állam fogja fizetni a kamatozat, amelyek a szokásos mértéket meg nem haladhatják. A kölcsön összegét nem limitálják a kért 500 millióban, hanem a bank készpénzkészlete arányában fogja a kifizetéseket eszközölni.

Az Erdélyrészi Ékszerárnyagár kibővítette üzemét. Nemrégén cserélt tulajdonost az Első Erdélyrészi Ékszerárnyagár, amely ez alkalommal üzemét lényegesen megnagyobbította. A gyár ma az erdélyi belső szükséglet legnagyobb részét képes ellátni és így lényegesen hozzá fog járulni az ékszerárú behozatal csökkentéséhez.

Két nagy cseh bank fuziója. Prágából jelentik: A Böhmische Industrie Bank fuzionált a Landwirtschaftliche Kredit Bankkal. Az új bank alaptőkéje most 225 millió cseh korona.

Felemelt kiviteli vámok. A legfelső vámbizottság az alább felsorolt aruk kivitelére a következő vámtételeket állapította meg: faszén 250 lei, kavics 50 lei, baromször 2000 lei, vagonbau mészbe rakott tojás december 15-ig 15 lei darabonként, szénas és ásványviz 50 lei dió 400 lei, nyers csillám 1000 lei, meszet csillám 3000 lei vagononként, kaviár 150 lei kilogramonként, csontliszt 100 és agyag 500 lei vagononként. A keményítő kivitele tilos, a tégla kivitel szabad.

A külföldi tartozások rendezése. Bukarestből jelentik: A kereskedők és iparosok képviselői tegnap az iparkamarában értekezletet tartottak a külföldi tartozások rendezése ügyében. Hosszas vita után elhatározták, hogy memorandumban kéri fogják a kormányt, hogy hasson oda, hogy a külföldi tartozásokra vonatkozólag mindaddig moratóriumot kapjanak, amíg a lei eléri a régi árfolyamot, vagyis egy frank 4 lei lesz. Kéri fogják továbbá a devizaközpontok visszaállítását, a vagyonadó feltüsgesztését és a jövedelmi adó csökkentését. A memorandumot a királyhoz is eluttadják.

Titulescu még nem jön haza. Az „Adeverul” szerint Titulescu pénzügyminiszter Párisból való hazatérését el kellett halasztania, mert missziója elé újabb nehézségek toronyultak.

Az új érc aprópénz. Bukarestből jelentik, hogy az új 50 hánis érc aprópénz második kiadomány tegnap Svájból Bukarestbe érkezett.

Valutapiac:

Bukarest, nov. 30. Márka 61-63, leva 32-34, font sterling 540-560, francia frank 1010-1020, svájci frank 2700-2800, olasz líra 600-610, drachma 480-500, dinár 185-195, dollár 152-155, napol. 465-475, ezüst oszl. kor. —, magyar korona —, szokol —, lengyel marka —, török-lira —.

Páris, nov. 29. Bukarest 10 1/4, London 5768 1/2, Newyork 1446 1/2, Belgium —, Róma 58 1/2, Svájc 244 1/4, Prága 15 1/4, Madrid —, Berlin 5 1/4, Bécs 050, Amsterdam —, Budapest —.

SZÍNHÁZ

MAGYAR SZÍNHÁZ

Csütörtök d. u. 5 órákor: A Waldbauer-Kerpely vonós-négyes első hangversenye. (Esti rendezés helyárrakkal.)
 Csütörtök este fél 8 órákor: Szivárvány. (I. Tavasz-rügyek. II. Frivol akta. III. Grisis hitelbe vitt bort. Ujdonság, 2-adszor. Rendezés helyárrakkal. Napibérlét 56. szám D.)
 Péntek: Offenbach. (Rendezés helyárrakkal. Napibérlét 57. sz. A.)
 Szombat d. u. fél 5 órákor: Hallgasson meg Adrienne. (Bohózat-ujdonság, 4-edszer. Igaz olcsó ifjúsági helyárrakkal.)
 Szombat este fél 8 órákor: Zsidóné. (Operahelyárrakkal. Operabérlét II. sz.)
 Vasárnap d. u. fél 4 órákor: Vén bakancsos és fia a huszár. (Szentgyörgyi István fölépésével. Olcsó helyárrakkal.)
 Vasárnap este fél 8 órákor: Offenbach. (Rendezés helyárrakkal. Általános bérlétszűnetben.)
 Hétfő d. u. 5 órákor: Waldbauer-Kerpely vonós-négyes második hangversenye. (Esti rendezés helyárrakkal.)
 Hétfő este fél 8 órákor: Kaméliás hölgy. (Rendezés helyárrakkal. Napibérlét 58. sz. B.)
 Kedd: Othello. (Jago. Sugár Frigyes. Ötödször. Operahelyárrakkal. Általános bérlétszűnetben.)
 A műsorra írott előadások jegyei előre megvásárolhatók a színház pénztáránál.

Színházi iroda hírei:

Ujdonságok. Az Offenbach minden várakozást a legvérmesebb reményeket is felülmúló sikere némi eltolódást eredményezett az ujdonságok egymásutánjában. Az igazgatóság már a jövő hétre tervezte az utóbbi évek egyik legbrilliansabb s legmulatságosabb operettjének, a Szerescentáné nak a bemutatását, de az Offenbach sorozatos előadásai folytán egy héttel később fog a Szerescentáné színlelődni. A legközelebbi prózai ujdonság a Hazatérés lesz, a híres Mers és Ceolissenek legújabb vígjátéka, amely néhány héttel ezelőtt szenzációs sikert aratott Budapesten a Vigaszínházban. — Jago — Sugár Frigyes. Verdi Othello-jának legközelebbi előadása a jövő hét keddi estjén lesz. Ennek az előadásnak érdekességét emeli, hogy Jago szerepében, melyet eddig Bretán Miklós emelt imponans sikerrel, most Sugár Frigyest fogják látni, aki szintén be-tanulta a szerepet. — Hallgasson meg Adrienne. Az ifjúsági előadások alkalmával szokásos igen olcsó, egy-harmadára leszállított helyárrakkal kerül szombaton délután a Hallgasson meg Adrienne c. kacagtató francia bohózat-ujdonság. — Carmen. Telfes ambrióval készült a színház énekes személyzete Bizet Carmen-jének repitására. A jövő hét végére van kitűzve a Carmen elő-adása s különös érdekessége lesz az új bemutatásnak, hogy a főszerepeket kettősalkalmasan fogja látni a közönség. — A Waldbauer-Kerpely vonós-négyes kolozsvári fel-lépési iránt általános az érdeklődés. Mindkét fölépés a magyar színházban lesz, az első csütörtökön, a má-sodik hétfőn, mindkét alkalommal 5 órai kezdettel. Az első nap műsora: Max Reger: Quartett. Es-dúr, op. 102. Beethoven: Quartett C-dúr, op. 59. Haydn: Quar-tett. F-moll, op. 20. No. 5. No. 3.

Dályázati hirdetés

A nagyváradi izraelita hitközség szennel pályá-zatot hirdet egy metsző-hűsítély-elő-működő állásra. Pályázni szándékozók (kik sóchétt u-bodék is) kor, családi állapot, eddigi alkalmazás, fizetési igény megjelölésével pályázatukat a Szilágyi Dezső-utca 11. szám alatti hitközségi irodába adják be, legkésőbb 1921. évi december hó 8-ig.

Nagyvárad, 1921. évi november hó 27.

A nagyváradi izraelita hitközség

A mozgók műsora: Az Apolló mozgóban csütörtökön, pénteken Samum, nagy filmregény, főszerepben Lola Negri. A Dorian-cég slágere. Egy hosszú-szomjas asszony annak a fiát fűldözte halálba, aki őt egykor elcsábította. A kétségbeesett anyá megöli a bű-nös nőt. Szombaton és vasárnap ugyancsak Dorian-sláger, Rindau Pál világhíres irányregénye. A kék lám-pás filmen. Főszerepekben Henry Porton, ki ez erkölcs-dramában utóérhetetlent produkál. — Az Uránia-moz-góban csütörtökön, pénteken és szombaton „misztikus amerikai színjáték, Az üres bérkecsi, a főszerepekben Franklin Farnum és Kilen Reich. Egy pazarló és dolog-kerülő fiatalembert atyja azáltal szoktat munkára, hogy kedvéért egy egész kalandos színjátékot játszat el. A fiú nekibuzdul, riportot ír az esetéről s mikor az nem jelenik meg, akkor látja csak, hogy játék volt az egész. Vasárnaptól szintén amerikai dráma, Kicsi babym. Egy család története.

Főszerkesztő: DR. FISCHER JOZSEF
Felelős szerkesztő: MARTON ERNŐ
 Kiadó: KADIMA kiadóvállalat részv.-t.
 Szerkesztőség: Coltea Reg. Ferdinand (vett Ferenc Jászai-ut) 43.
 Kiadóhivatal: Szentlélek-utca 1/a.
 Fiókkiadó-hivatal: Nagyvárad, Deák Ferenc-u. 9. Arad, Str. Alexandri 1. Szatmár, Bathányi-utca 24. sz.

Előfizetési ár: havonként ... 30 lei
 Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvarokon 150 L
 hirdetésekért milliméteres díjszabás szerint vesé fel a kiadóhivatal.

Heti értesítés

Legolcsóbban szál-lítunk mindenféle lámpákat, lámpást, lámpabelet, lámpacsövet.

Eladás nagyban!

Komlós Testvérek
 Üveg, porcellán, lámpa, táblaüveg gyári raktára
 Oradea-Mare — Nagyvárad

BREUER ÉS RÓNA

nemzetközi szállítási-és bizományosi vállalat
ORADEA-MARE. Internurb. telef. 5-55
 Szállít bármely országból egész Románia területére vagonteleket és darabárakat biztosítással.
 Olcsó díjtételek. Külön árubiztosítási osztály

Ha jó rum- és likőresszencidit akar beszerezni olcsón, forduljon

Glück Henrik gyárához
 Oradea-Mare (Nagyvárad) Calea Vict. 1253 (vett Kolozsvári-u.) 74

Ujrafoncsorozás!

Fiuntükrök gyártása!

PÉCHY ÉS TÁRSA

MODERN ÜVEGCISISZOLÓ és TÜKRÖRÁRUGYÁR

üzemét ORADEA-MARE (Nagyvárad) Str. Saguna (Kapucinus-u) 20 sz. megkezdte
 Minden méretű és minőségű tükrök, butorüvegek olcsó árakon meg rendelhetők.
KÉRJEN ÁRAJÁNLATOT!

NYILTTER*)

Tisztelt üzletfeleinknek szives tudomására hozzuk, hogy cluji fióközletünkben alkalmazásban volt pénztáruokunk Marmorstein Jenő (a Noszi-cég jelenlegi beltagja) aki folyó évi szeptember hó 15-én kilépett, nem szönos Marmorstein Sándor urral, cégünk beltagjával, aki továbbra is cégünk beltagja marad.
 Cluj, 1921. november 27.

Jacob Salamon & Co.

Weiss Márton: inkorrektége miatt köte-lékünkben elbocsátattott, neki teljesített fi-ze-téseket nem ismerünk el és az általa meg-rendelt árukat nem továbbítjuk.

Bucuresti, 1921. november 30.

Representantia Biroul

de Expedite

Bucuresti, Str. Coltea 26.

*) E rovatban közöltékért a beküldő felelős.

Nagymennyiségű lámpaárú, cseh táblaüveg, karlsbadi porcellán és Dittmár-féle lámpaárú érkezett.

DEUTSCH K. I.

üveg és porcellán nagykereskedés r. t.

Oradea-Mare — Nagyvárad,

Str. Nicolae Jorga (vett Zöldfa-utca) 4.

Telefon 71 1268

Pontos és szolid kiszolgálás

Grünwald Üvegesiszolda, tükörárugyár és épületüvegezési vállalata

Oradea-Mare, Str. Gerliczy-utca 16

tudatja, hogy tükörüveg-szállítmánya megérkezett!

Készít mindenféle csiszolt butorüve-geket és tükröket, tükrök ujrafoncsorozását. — Fintükrök I. II. III. rendű (19/16 coll) ládákban. Épületüvegezés! Minden méretű valódi cseh tábla-üvegek állandó nagy raktára

Rézintárat nagyban legelőnyösebben beszerezheti Reger és Hennovits

cégnél Cluj, Piata-M. Viteazul (Széchenyi-tér)-12.

APRÓHIRDETÉSEK

Vagy négy óra 1 lel. Vastagabb betűvel 2 lel. Legkisebb apróhirdetés ára 10 lel.

Angolból, franczából, németből oktatók havi 70 lelért. Fordításokat vállalkoz. — Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos utca) 18.

Keresek egy nagyobb raktárhelyiséget. — Cim a kiadóhivatalban.

Pianinót keresek bérbé. Cim a kiadóhivatalban.

Több évi gyakorlattal bíró nőilen, mérlegképes főkönyvelő, külföldi gyár bucuresti fiókja részére jó fizetéssel keresetlik. — Német nyelv tudása szükséges, román nem. Ajánlatokat „Műszaki” alatt a Rádió továbbít.

November 27-én délután Bukarest felé induló vonaton Egeresi állomáson leszállva otfelejttem egy fekete vás on táskát, benne egy régi (tálesz) imakönyv zöld zsákbán, 1-1 pár fűlint egy piros és egy szines plüss zsákbán. Megtalálójára magas jutalom ellenében sziveskedjék értesíteni Gatterert H. Udin, jud. Cojocna.

Fokhagyma kapható Reiter Frigyes T. Misora, Piata Skudier 2.

Szobákat keresünk — megfelelő díjazás mellett december 4-től 8-ig a konferenciára érkező vendégek számára. Bejelentéseket a kiadóhivatal továbbít.

Orvostanhallgató lakást teljes ellátást keres. Leveleket „Orvostanhallgató” jellegre a kiadóba.

Hatalmas raktár helyiség a elvárosban kiadó vagy eladó. Fe. világosítást ad: dr. Polcz Radó, Str. Sincai (Hegedűs Sándor-u.) 2. szám.

Kellő jártassággal rendelkező mérlegképes könyvelő és levelezőnyomdávalalathoz keresetlik. Ajánlatok délelőtt 12-1 óra között az Uj Kelet kiadóhivatalába keretnek.

Aranyhánya! Vidéken egyedül álló vegyeskereskedés, mézársvék, ital-mérés só, dohány árúddal, lakóház mellékhelyekkel, nagy udvar — gyönyörű gyümölcsös és kerttel örökzöld olcsón eladó és azonnal átvehető. — Rókkant katona előnyben részesül. — Cim a kiadóhivatalban.

Bocskor, mosótalp, felsőbőr és szijgyártóblank

Állandóan nagy készlet késznyben és nagyban, legolcsóbb árak mellett. — Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök. — Jelenlegi talp- és bocskor ára 63-70 lel, vagonfértésnél 5 százalékos engedmény.

SÁMSON BŐRGYÁR, Gyulafejérvár-utca 1. — Gyors-áru raktárral szemben. — Telefon: gyár 8-80- lakás 8-87.

Dr. PAUL JÁNOS fogorvos
rendel: délelőtt 11-1-ig és délután 3-7-ig
Str. Eminescu (Fadrusz János-u.) 8.
Hivatalnokok és családtagjalk részére
— 30% árengedményt adunk.

Transilvania Műfoglaboratórium
Cluj, Str. Eminescu (Fadrusz János-u.) 8.
Technikai főnök:
FISCHER J. MIKSA

GANZ Elvállal elektromos világítási- és erőátviteli berendezéseket. Izzólámpák, izzólámpa színpalcák, szelvényanyagok és kisebb motorok állandóan raktáron. — Költésévetéseket és felvilágosításokat díjtalanul nyújt. Telef. 408

Flerarile „BARZEL” vasüzlet
CLUJ—KOLOZSVÁR,
Piata Mihailu Viteazul 13. — Telefon 10-49

Szörme bundákban — és különféle szőrmékben nagy választék
Megrendelés, átalakítás és festés minden mennyiségben — vállalkozunk
S. EISENSTÄDTER & Co.
szécs. — szőrmeárnyháza
Cal. Vict. (v. Kossuth L.-u.) 2. Tel. 1-49

LLOYD

az előkelő zsidó ság találkozó helye. **ORT. ETTEREM**
B nkettek lakodalmak legjobb kivitelben és a legjutányosabb árban. Cluj, Mátyás kir.-u. és Unió-u. sarok

Első Erdélyrészi Ékszerárnygyár
CLUJ—KOLOZSVÁR,
Strada Xenopol (Szappan-u. utca elején)

Állandóan raktáron tart saját készített ményü láncot, gyűrűt, karkötőt stb.

Vállal minden e szakmába vágó munkák elkészítését, alakítását és javítását

Fogászati arany és forrasztó

Huzal és lemez arany- és ezüstbe

Törmelék arany beváltása

Telephon 2-13 Telephon

CSOKOLÁDE ÉS CSOKORRKA RAKTÁR

LUSZTIG és MUSSBACHER Calea Regele Ferdinand No. 31
Szállítunk pó táh, utánvét mellett.

Csak egy ut vezet az erdőhöz, erdőszélig és a páratlan hatáshoz

HIGIERA BŐRSZESZ

Kezfény tisztítás! Gyógyos „HIGIERA” Bőrszesz és Vagyfőzői Gyár
CLUJ—KOLOZSVÁR

Figyelem!

~ Pénteken jelenik meg ~
Feuerstein Kálmán új könyve:
A zsidó kérdés és annak megoldása a clonizmus

Szilágyi Eleonora R.-T.

Ajánlja: likör, rum különbözőségeit. Előrendelést pedig át és borait. 1210 Szász nagyraktár

KLEIN ÉS LAZAR

nemzetközi szállítási vállalat
Arad, Str. Col. Pici (Vörösma-thy) 2.
Rendszeres gyűjtő és vagonforgalom a külföldi valamint belföld minden irányból és irányába
Kirendeltség a curtici határállomáson

Megnyitottuk WIENBEN, Vollzeile 15 szám alatt Internationalis szállítási irodánkat. Vállalkozunk Export és Import szállítási ügyek lebonyolításával. Gyűjtőkocsi forgalom. BUTOR-KOCSIKAL való szállítás. Fuvarlevelek felülvizsgálása és díjtöbbletek kiutalása. Központ Cluj. Fiókok: Wien, Nagyvárad és Orsova, kirendeltségek minden határon. DEUTSCH TESTVÉREK Cluj

Szaru- és csontárnygyár R.-T. Cluj
zarat, szaruhegyet, aggancsot, husolást és csontot, valamint mindennemű timárhuladékokat legmagasabb napiárban vásárol

Prima kék mák kapható

napi árban — minden mennyiségben, míg a készlet tart
Schuleri Testvérek és Társai
nagykereskedőknél Déván

Sürgöncim: Schulericom. — Telefonszám 8.

KRISTÁLY

Fest, tisztít. TELEFON 500, 11-21

Gyermekjátékok,

kötött, rövidáru, porcellán, üveg és ajándéktárgyakat legolcsóbban

Eisenstädter Fülöp és Társa cégnél

Strada Regina Maria (volt Deák Ferenc utca) 13 sz. — vásárolhat

Metropol kávéházban

négyszer hetenként FRITZ THELER karmester vezénylete alatt salon vonós-zenekar hangversenyez

SÁNDOR AGOSTON utóda

uri divatárnyháza Cluj, Strada Memorandului, (volt Unió-utca 2 szám.)

Állandó újdonságok divatkülönlegességekben

A Temesvári Gyapjúipar Rt.

Kolozsvári fióküzletében:
Cal. Victoriei (Kossuth Lajos u.) 24 eredeti gyári árakon kaphatók: férfi- és női gyapjuszövetek
En-gros és en-detail!
HARISNYAÁRUK EN-GROS!

Lámpaáru,

fehér lámpacsövek, kristály- fehér csiszolt üvegáruk, likörös palackok, demijonok legelőnyösebben beszerezhetők

Ansländer Testvéreknél Cluj,

Piata M. Viteazul (v. Széchenyi-tér) 39. EN-GROS! Telefon 9-54. EN-DETAIL!